

Miha Mazzini

Satanova krona. Roman, ver.1.05

Založba Wieser, Celovec-Salzburg 1993

Predzadnji Mazzinijev roman *Zbiralec imen* smo brali kot parodično grozljivko s priokusom fantastike. Tekst je v dramatičnem razvoju produciral solidno število nedolžnih žrtev. Izkušnjo žrtve je Mazzini, pred kratkim celo sam nedolžna žrtev Vladimirja Slejka, prenesel tudi v Satanovo krono.

Satanova krona, "avtobiografski" zapis v obliki razvojnega romana, je mučna izpoved anonimnega prvoosebnega pripovedovalca iz naše prihodnosti, od katere še vedno živi znanstvena fantastika. Svet, v katerem so računalniki že presneto zastarel pojav, pa Mazzinija ne ovira, da ne bi svojega junaka scmaril v kalupu slovenskega in krščanskega duhovnega izročila.

Na biblične temelje zgodbe namiguje najprej sam naslov. "Junak naše prihodnosti", ki se sicer nikoli ne deklarira za kristjana, nam ga pojasni z očitno "apokrifnim" opisom zveličanja. Pri tem skesanega grešnika napade retrospektivna vizija samega sebe v času bogoskrunske neosveščenosti, ko mu je truplo težila satanova krona. Muke zlodejevega darila mu je snelo spoznanje in očiščenje.

Kaže, da se zgodba odvija po že davno izvršenem človekovem padcu iz raja. Ostaja kajpak zavest o izvirnem grehu, ki svari pred ponovitvijo padca, ter nadčasovnost Adama in Eve. Naš junak je sicer anonimnež, vendar ga prav zato lahko razumemo kot Adama pred potencialno ponovitvijo človekove usode, kamor ga, nedolžneža, tlačí "satanova krona". Konkretno ga tišči k izbranki Evi, edini od nastopajočih, ki ji Mazzini prisodi "osebno" ime.

Eva je – žal – ženska, bitje z istimi fiziološkimi nujnostmi, ki maltretirajo tudi našega junaka. "Adam" je namreč patološki čistun, zato je praktično edina važna Evina posebnost ta, da dela v sterilnem okolju lekarne, "industrije za nepopolnost teles".

Junakova obsedenost s higieno, tolikšna, da si ne drzne sestri niti na lastno straniščno školjko, je zakoreninjena v globokem gnusu in strahu pred vsem telesnim. Če njegovo duševno ravnovesje poruši že nagrizen svinčnik, pomislite, kaj občuti ob predstavi spolnega akta... Neznosna misel, da je Eva živa ženska, junakovo ljubezen

zato prevaja v nesporno hrepenenje, ki je pravzaprav krščanska različica ljubezni. Ljubljeni Evi ni usojeno postati "eva". To uvidimo ob junakovi grozi pred številnimi nemetaforičnimi padci, padanjem predmetov, ki so junakova nočna mora. Zakaj? Tema teksta jasno namiguje, za kakšen strah gre. Še eno različico izvirnega strahu razbiramo s pomočjo Vitomila Zupana, ki zagotovo ni izjemen v svoji interpretaciji cerkvenih očetov. Godi se jim kakor našemu junaku: fant zagleda sosedo, ki, ne da bi si zakrila usta, globoko zazecha. Kaj neki si predstavlja pretreseni asket ob veliki črni odprtini (ust)? In... ali je res zgolj zgrožen? Stari Zupan je menil, da so cerkveni očetje proti seksualnim pregreham grmeli v lastno naslado. Kakšna oblika slasti jim je sicer preostala, če so se hoteli izogniti "padcu"?

Zabrisan, pa vendar nedvoumen junakov svetovni nazor se naposled pokaže v samomanipulaciji. Enkrat na leto si vendarle dovoli skrunitev samega sebe. Ne, ne spi z naključno cipo, temveč se na letnem Velikem plesu hrabro pomeša med druga telesa. (Hrabro; potoki znoja, različni vonji in intenziteta tujega ustnega zadaha, enormno število mikrobov, ki jih razširja človeška masa itd.) Mazohizem, mar ne? Naslado žalosti, ponižanja in samopomilovanja junaka do vrhunca prižene prav Eva. Samo nekaj klofut zadošča, da uniči ideal same sebe, angela, ki ga je "adam" "videl namesto hudiča." Do ponovitve bibličnega padca torej ne pride. "Satanova krona", ki jo je nosil junak, je bila sicer mučna, vendar nekonkretizirana zadeva. Vsa njena težavnost je bila v muki pričakovanja koitusa, s katerim bi junak zavestno razsul svojo celovitost. Ne samo tako, da bi se "izgubil" v "drugem". Že sodobnost seveda pozna učinkovita sredstva proti tej zadregi, vprašanje pa je, ali bi se za računalniški seks naš junak sploh navdušil. Resda objekt poželenja na zaslonu ne izloča telesnih tekočin, polnih mikrobov in razne druge svinjarije, vendar delovanja junakovih znojnic v tem primeru ne bi mogel zaustaviti niti njegov ljubljeni pripomoček, "tablete proti potenju".

Strah pred telesnimi odprtinami ima v našem "adamu" pravzaprav ontološko razsežnost. Je strah pred necelostjo. "Gnusoba ustroja" z znojenjem in še čim povzroča fragmentarizacijo, v končni fazi pa razpad subjekta. Pore in njim podobne luknjice so "odprtine, skozi katere uhajamo"; pri tem se proces izmika kontroli zavesti. (Diham, torej izginjam?) Junak obstaja kot tragična zavest, da je njegova zavest, njegova enovitost, samoprevara. Da ni "eno", ampak – nekonsistentna množičnost? Ta junakov temeljni poraz prepleta tudi njegov resignirani odnos do transcendence: "Zato moram povedati, da ne verjamem v Boga. Ne izključujem pa možnosti, da je nekoč obstajal, vendar ga popolnoma razumem, zakaj je odnehal. Si predstavljate hujšo kazen /.../ kot s svojimi vseobsegajočimi očmi videti vse naenkrat. Množino v vsej njeni mnogoterosti." Tudi Eva ni "enost", temveč "množina". Ali je zato sploh vredna ljubezni? Ko junaka končno doleti razsvetljenje, spozna, da ni vredna. Rešitev je v ženskih androidih! Robotih! Ne znojijo se, ne razširjajo mikrobov in ne potrebujejo prebavnih cev, da o čem drugem, česar tudi ne potrebujejo, sploh ne govorimo. Hrepenenje je slednjič našlo nenevaren, docela nedosegljiv objekt. Tako se ne ponovi biblična drama, temveč infantilna zgodba smrdljivega pritlikavega trafikanta, ki je

vseskoz živel tisto pravo življenje: ljubil je fikcijo in z njo izpeljal učinkovit happy end, romanje v skupno cukreno prihodnost.

Skratka, vsaj od Cankarja dalje nam ni pomoči. Tudi če parodiramo slovenski romaneskni subjekt, smo determinirani z njegovo hrepenenjsko strukturo.

Ob vsakem odstavku se potrjuje parodični ustroj romana. Parodija prežveči junaka, našo solipsistično sodobnost in žanr razvojnega romana. Ali pa bi kdo vztrajal, da junak s svojo preusmeritvijo na androide dozori v boljšega, socialno zrelega človeka? Parodično motivno-tematsko strukturo podkrepljuje kompozicijska simetrija zasnove in razpleta. Škoda le, da ostrine konca v romanu še ne poznamo. "Sredica" teksta se zdi nekoliko razvlečena. Kratki ekskurzi na najrazličnejša junakova življenjska področja so sicer duhoviti, vendar večkrat ostanejo na ravni v celoto le šibko povezanih fragmentov. Posamezni doživljaji in osebe mogoče rabijo prikazu časovno-prostorske atmosfere, vendar glede na temo in zlasti končno razkritje ostajajo nerazviti.

Kljub temu je branje samoohranitvenih akcij nesojenega "adama" v boju s svetom doživetje posebne vrste. Valove gnusa ob naturalističnih opisih fizioloških neizbežnosti spremlja hehetanje ob junakovem obsesivnem odnosu do njih. Zanimivo bi bilo vedeti, ali tudi Mazzini v svojem romanu vidi določen duhovni korelat sodobnosti.

Vanesa Matajč

NOVOSTI V ZBIRKI SVETOVNI KLASIKI
ZALOŽBA MIHELAC

SLEHERNIK, znamenita moraliteta HUGA VON HOFMANNSTHALA, enega najvidnejših imen dunajske Moderne, nam je v odličnem prevodu pesnika Nika Grafenauerja prvič dosegljiva v celoti.

M
MIHELAC